

Çağrı Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu

Kamuoyu Görüşlerini İçeren BTHK Taslak Raporu

Ref: 2019-KR-2-V2.0

İçerik

1.	Giriş	1
2.	Uygulanan Metodolojinin Tanımı.....	3
2.1.	Veri kaynağı	3
2.2.	Maliyet Metodolojisi	5
2.3.	Referansların Seçimi	9
2.3.1	Sabit Sonlandırma Ücretleri için Belirlenen Referanslar	10
2.3.2	Mobil Sonlandırma Ücretleri için Belirlenen Referanslar	10
3.	Kıyaslama Çalışması	12
3.1.	AB Sabit Sonlandırma Ücretleri Kıyaslaması	12
3.2.	AB Mobil Sonlandırma Ücretleri Kıyaslaması	13
EK 1:	Kamuoyu Görüşü Soruları	14

1. Giriş

20 Mart 2019 tarihinde, Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu (bundan sonra 'Kurum' olarak adlandırılacak) tarafından kamuoyu görüşüne sunulmuş olan 2019/PA8-V1.0 referans numaralı 'Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı' Piyasa Analizinde sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarı incelenmiş, rekabet seviyesinin analizi yapılmış, Etkin Piyasa Gücü (EPG)'ne sahip haberleşme sağlayıcılar belirlenmiş ve işbu haberleşme sağlayıcıya getirilmesi öngörülen yükümlülükler belirtilmiştir.

Aynı tarihte, Kurum tarafından kamuoyu görüşüne sunulmuş olan 2019/PA7-V1.0 referans numaralı 'Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı' Piyasa Analizinde ise, mobil şebekede çağrı sonlandırma pazarı incelenmiş, rekabet seviyesinin analizi yapılmış, EPG'ye sahip haberleşme sağlayıcılar belirlenmiş ve işbu haberleşme sağlayıcıya getirilmesi öngörülen yükümlülükler belirtilmiştir.

Yukarıda referans numaraları verilen piyasa analizleri kapsamında EPG'ye sahip oldukları tespit edilen haberleşme sağlayıcılar, bağlı oldukları pazarlara göre aşağıda belirtilmiştir:

- ▶ Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı'nda;
  - K.K.T.C. Telekomünikasyon Dairesi
- ▶ Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı'nda;
  - Kıbrıs Mobile Telekomünikasyon Ltd. (Turkcell Kuzey Kıbrıs)
  - Vodafone Mobile Operations Ltd. (KKTC Telsim)

İlgili piyasa analizleri incelendiği takdirde görüleceği gibi, EPG'ye sahip olduğu tespit edilen haberleşme sağlayıcılara bir önceki piyasa analizi sonucu getirilen yükümlülüklerin devamına ve bu yükümlülüklerden 'Fiyat kontrolü ve maliyet muhasebesi yükümlülüğü' kapsamında sonlandırma ücretlerinin, güncellenmesine karar verilmiştir. 06/2012 sayılı Elektronik Haberleşme Yasasına ekli Beşinci Cetvel Kısım (D) 2'nci Maddede "*Kurum, zorunlu tutulan herhangi bir maliyet telafi mekanizması veya fiyatlandırma yönteminin verimliliğe ve sürdürülebilir rekabete hizmet etmesini ve tüketici faydalarını en yüksek seviyeye çıkarmasını sağlar. Bu hususta, Kurum, benzer rekabetçi piyasalarda mevcut olan fiyatları da göz önüne alabilir*" şeklinde ifade kullanılmaktadır. Dolayısıyla, bu yükümlülük uyarınca, çağrı sonlandırma hizmetinin ücretlerine ilişkin net maliyetlerin Kurum bünyesinde bulunmaması ve ilgili pazarlarda kısa dönemde yapılması gereken düzenleme gereksinimi dikkate alınarak, fiyat kontrolü yükümlülüğü kapsamında belirlenecek olan çağrı sonlandırma ücretlerinin, diğer ülkelerdeki uygulamaları uygun ölçüde dikkate alarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır.

Aynı Yasa'nın altında yapılmış olan "Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler" Tüzüğü'nün 12'nci maddesinin 6'ncı fıkrasının (Ç) bendinde "*Kurum, Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda fiyatları tespit edebilmesi için haberleşme sağlayıcılardan gerekli tüm bilgi ve belgeleri talep edebilir.*"

Haberleşme sağlayıcılar Kurum tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri kendilerine bildirim yapılmasından itibaren 15 (On beş) iş günü içerisinde Kuruma göndermek zorundadırlar. Kurum, haberleşme sağlayıcılardan gelen bilgilerin Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda fiyatları tespit edebilmesi için yeterli olmadığına kanaat getirmesi halinde; Avrupa Birliği üyesi ülkelerin uygulamalarını, uygun olduğu ölçüde dikkate alarak fiyatları belirleyebilir ve/veya fiyatlara üst sınır koyabilir. Taraflar arasında anlaşma bulunamaması halinde Kurumun belirlediği fiyatlara uyulması zorunludur.” ibaresi yer almaktadır.

Buna göre, Kurum ‘Uzun Dönem Artan Maliyetler’ hesabı için yeterli verinin olmaması sebebiyle sonlandırma ücretlerini belirlemek üzere Avrupa Birliği’ne üye ülkelerdeki uygulamaları analiz etmiştir.

Kurumumuz tarafından yapılmış olan ilk tur piyasa analizleri ile eşzamanlı olarak, ‘Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu (Kamuoyu Görüşlerinin Alınmasına İlişkin Doküman)’ kamuoyu görüşlerinin alınabilmesini teminen 20/03/2019 – 03/05/2019 tarihleri arasında Kurum internet sitesinde yayımlanmıştır. Bu zaman zarfında söz konusu dokümana ilişkin olarak Rekabet Kurulu, Kıbrıs Mobil Telekomünikasyon Ltd. (Kuzey Kıbrıs Turkcell) ve Vodafone Mobile Operations Ltd. (Telsim) görüşler gelmiştir. Söz konusu görüşlerin değerlendirilmesinin akabinde, işbu ‘Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)’ hazırlanmıştır.

2. Uygulanan Metodolojinin Tanımı

Başka ülkelerdeki benzer uygulamaların kıyaslanması yöntemi kullanılırken ana amaç, EPG'ye sahip olduğu tespit edilen haberleşme sağlayıcıların sundukları sonlandırma hizmetinin maliyetinin ne olduğunun yaklaşık olarak belirlenmesidir. Bunu yaparken, dikkat edilecek hususlar, bir önceki bölümde bahsi geçen tüzük doğrultusunda, kıyaslama yapılan ülkelerin Avrupa Birliği üyesi olması ve ücretlerinin maliyete dayalı olması gerektirir.

Sonlandırma ücretlerinin kıyaslamasında değerlendirilmesi gereken başlıca unsurlar aşağıdaki gibidir:

- ▶ Veri kaynağı
- ▶ Maliyet metodolojisi
- ▶ Referansların seçimi

Bu unsurlar aşağıdaki alt bölümlerde daha ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

2.1. Veri kaynağı

Avrupa Elektronik Haberleşme Düzenleyici Kurumu BEREC¹, her altı ayda bir tüm Avrupa ülkelerinde uygulanan mobil ve sabit sonlandırma ücretlerinin ve bu ücretlerin belirlenmesinde izlenen metodolojik yaklaşımların olduğu bir rapor yayımlar. Temmuz 2018 verilerinin bulunduğu 'Avrupa'da Sonlandırma Ücretleri Temmuz 2018'² raporu Aralık 2018'de yayımlanmış olup, en güncel verileri içermektedir.

Bu doküman, Kurum tarafından işbu kıyaslama çalışması için tek kaynak olabilecek nitelikte ve güncellikte bulunmuştur³.

Soru 1: AB ülkelerinin çağrı sonlandırma ücretlerini elde etmede kullanılan veri kaynağına katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Soru 1'e ilişkin görüşler

İlgili soruya Rekabet Kurulu tarafından gönderilen görüşlerde, Kurumumuz değerlendirmelerine katıldıkları belirtilmiştir. Telsim ilgili soruya katılmadığı yönünde cevap verip, sebep olarak ise AB üye

¹ Body of European Regulators of Electronic Communications

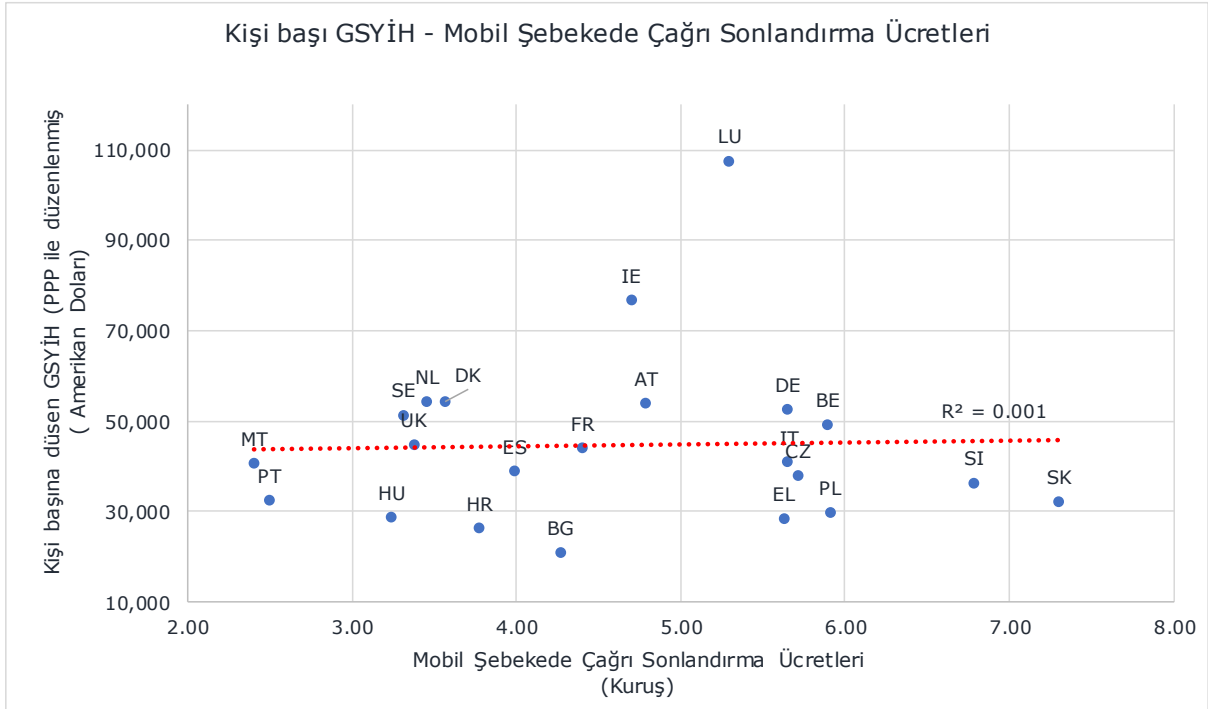
² 'Termination Rates at European level July 2018':
https://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/reports/8306-termination-rates-at-european-level-july-2018

³ Kurum 2014 yılında kıyaslama çalışması yaparken, BEREC'in raporlarının yeterli düzeyde ayrıntıya sahip olmadığı (örneğin uygulanan metodolojiler) ve dolayısıyla BTHK'nın Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan belgeleri analiz ettiği unutulmamalıdır.

ülkelerindeki ve Kuzey Kıbrıs'taki asgari ücretlerin farklı olduğu argümanını sunmuştur. Kuzey Kıbrıs Turkcell, AB ülkelerinin çağrı sonlandırma ücretlerini elde etmede kullanılan veri kaynağına ilişkin bir yorumları olmadığını belirtmiştir.

Soru 1'e ilişkin BTHK'nın değerlendirmeleri

Telsim tarafından iletilen görüşlerde, AB üye ülkelerindeki ve Kuzey Kıbrıs'taki asgari ücretlerin farklı olduğu argümanının, Kurumumuzun AB ülkelerinin çağrı sonlandırma ücretlerini elde etmede kullandığı veri kaynağıyla bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, aşağıdaki grafikte görüldüğü üzere, kıyaslama çalışmasına dahil edilen ülkelerdeki kişi başına düşen GSYİH (PPP ile düzenlenmiş) ile mobil şebekede çağrı sonlandırma ücretleri arasında istatistiksel olarak bir korelasyon görünmemektedir. İstatistiksel anlamda iki veri seti arasında bir korelasyon olması için R^2 değerinin 0.9 ve yukarısı değerlerinde olması beklenir. Aşağıdaki görsel 2.1'de görüldüğü üzere R^2 hesaplamasının bu iki değer arasında 0.001 olduğu hesaplanmış, bu iki değer arasında istatistiksel anlamda herhangi bir bağlantı olmadığı görülmüştür. Ayrıca, farklı ülkelerdeki Telekom ekipmanlarının da maliyetleri göz önünde bulundurulduğunda büyük farklılıklar beklenmemekte, asgari ücret ile arabağlantı hizmetlerini sağlamak için gerekli temel ekipman maliyetleri arasında da bir korelasyon olmadığı görülmektedir. Bu veriler ışığında, asgari ücret ile çağrı sonlandırma ücretleri arasında kıyaslama ülkeleri arasında karşılaştırma yapıldığında direk bir ilişki olduğunu söylemek zordur.

Şema 2-1: Kişi başına düşen GSYİH (PPP ile düzenlenmiş) ve mobil şebekede çağrı sonlandırma ücretleri ilişkisi
[Kaynak: BEREC ve The World Bank]

Buna ek olarak, bu çalışma için her ülkenin yerel para biriminde⁴ belirlenen ücretleri Türk Lirası'na çevirmeye ihtiyaç vardır. Bunun için, bu raporun hazırlandığı dönemdeki güncel döviz kurları Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan⁵ alınmıştır. Türkiye'de alımı ve satımı yapılabilen kurlar için, alım ve satım değerlerinin ortalaması alınırken, alım satım konu olmayan kurlar için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na bilgi amaçlı belirlenmiş kurlar kullanılmıştır.⁶ İşbu kıyaslama çalışmasında kullanılan 22 ülkenin 18'i için alım satım değerleri kullanılırken, 4 tanesi için bilgi amaçlı belirlenmiş kurlar kullanılmıştır. Bu ülkeler; Çek Cumhuriyeti, Hırvatistan, Macaristan ve Polonya'dır.

Soru 2: Döviz kurlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan alınmış olmasına katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Soru 2'ye ilişkin görüşler

İlgili soruya Telsim tarafından gönderilen görüşlerde, Kurumumuz değerlendirmelerine katıldıkları belirtilmiştir. Kuzey Kıbrıs Turkcell, döviz kurlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan alınmış olmasına ilişkin bir yorumları olmadığını belirtmiştir. Rekabet Kurulu ise yapılan değerlendirmenin 36/2009 Rekabet Yasası tahtında herhangi bir sakıncası olmamasıyla birlikte, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası kurlarının kullanılmasının daha uygun olacağını bildirmiştir.

Soru 2'ye ilişkin BTHK'nın değerlendirmeleri

Rekabet Kurulu'nun Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası kurlarının kullanımının uygunluğunu belirtmesi üzerine Kurumumuz veri kaynağı olarak Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından 11.02.2019 tarihinde yayınlanan kurları kıyaslama çalışmasında kullanmıştır.⁷

2.2. Maliyet Metodolojisi

Aşağıdaki tabloda, tüm AB Üye Devletleri'nin hem sabit hem de mobil sonlandırma ücretlerini belirlemede kullandığı metodolojiler sunulmaktadır.

Ülke	Sabit Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi	Mobil Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi
Avusturya	Pure BU LRIC ⁸	Pure BU-LRIC

⁴ BEREC raporu sonlandırma ücretlerini Euro cinsinden sunmuştur, ancak diğer para birimlerindeki sonlandırma ücretlerini Euro'ya dönüştürmek için kullanılan döviz kurlarını da raporda sağlamıştır.

⁵ 04.07.2019 tarihinde şu linkten alındı:

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Doviz+Kurlari/Gosterge+Niteligindeki+Merkez+Bankasi+Kurlarii/>

⁶ 04.07.2019 tarihinde şu linkten alındı:

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Doviz+Kurlari/Alim+Satim/>

⁷ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından yayınlanan düzenli raporlarda karşılığı bulunmayan yabancı kurlar (Bulgar Levası, Hırvatistan Kunası, Macar Forinti ve Polonya Zlotisi) TCMB'den alınmıştır.

⁸ Pure Bottom Up Long Run Incremental Cost: Salt Aşağıdan Yukarıya Uzun Dönem Artan Maliyetler

Ülke	Sabit Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi	Mobil Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi
Belçika	FDC/FAC	Pure BU-LRIC
Bulgaristan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Kıbrıs	Pure BU LRIC	Kıyaslama
Çek Cumhuriyeti	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Almanya	Kıyaslama (Pure BU LRIC)	Pure BU-LRIC
Danimarka	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Estonya	Kıyaslama (Pure BU LRIC)	Kıyaslama BU-LRIC
Yunanistan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İspanya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Finlandiya	FDC	Diğer (FDC/FAC)
Fransa	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Hırvatistan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Macaristan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İrlanda	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İtalya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Litvanya	Pure BU LRIC	Kıyaslama BU-LRIC
Letonya	Kıyaslama (Pure BU LRIC)	Kıyaslama (BU-LRIC)
Lüksemburg	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Malta	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Hollanda	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Polonya	Mevcut Değil	Pure BU-LRIC
Portekiz	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Romanya	Pure BU LRIC	Kıyaslama BU-LRIC
İsveç	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Slovenya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Slovakya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İngiltere	LRIC	Pure BU-LRIC

Şema 2-2: AB ülkeleri tarafından sabit ve mobil sonlandırma ücretlerinin belirlenmesi için uygulanan metodoloji [Kaynak: BEREC]

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere, AB üye devletlerinin büyük çoğunluğu, 2009 yılında yayımlanan Avrupa Komisyonu Tavsiye Kararı⁹ doğrultusunda LRIC (Uzun Dönem Artımlı Maliyet) metodolojisini uygulamaktadır.

Ek olarak, ilgili tüzük de LRIC metodolojisinin kullanılmasına öncelik vermektedir. Bu sebeple, BTHK LRIC metodolojisini kullanan ülkeleri referans olarak almayı uygun bulmuştur ve aşağıda sıralanmış metodolojileri kullanan ülkeleri işbu kıyaslama çalışmasında referans olarak kullanmamıştır:

- ▶ Kıyaslama¹⁰
- ▶ Tam Dağıtılmış Maliyet¹¹ (FDC)

⁹ The Commission Recommendation 2009/396/EC of 7 May 2009

¹⁰ Kıyaslama metodolojisi kullanan ülkeler, LRIC metodolojisine dayalı olsa da sonucun netliğini bulandırabileceğinden çalışmaya dahil edilmemiştir.

¹¹ Fully Distributed Cost

- ▶ Tamamen Tahsis Edilen Maliyet¹² (FAC)
- ▶ Mevcut Değil

Bu yaklaşıma dayanarak, aşağıdaki ilgili referanslar dikkate alınmıştır:

- ▶ Sabit Çağrı Sonlandırma Ücreti: 22 referans
- ▶ Mobil Çağrı Sonlandırma Ücreti: 22 referans

Soru 3: Tüzüğe paralel olarak, sadece LRIC metodolojisini kullanan AB üye ülkelerinin dikkate alınmasına kayıtlıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Soru 3'e ilişkin görüşler

İşbu kıyaslama raporu kapsamında, Kurumumuz tarafından izlenen metodolojiye ilişkin, Rekabet Kurulu, Kuzey Kıbrıs Turkcell ve Telsim'den görüşler gelmiştir. Rekabet Kurulu ilgili konuda 36/2009 Rekabet Yasası tahtında herhangi bir sakınca görmediğini belirtirken, Telsim katılmadığını belirtmiştir. Fakat, neden katılmadığına ilişkin herhangi bir argüman sunmamıştır.

Kuzey Kıbrıs Turkcell tarafından yapılan değerlendirmede ise, LRIC metodolojisini kullanan AB üye ülkelerinin dikkate alınmasına katılmadıkları bildirilmiştir. Kuzey Kıbrıs Turkcell, Tüzüğün 12'nci maddesinin 6'ncı bendi altındaki (A), (C) ve (Ç) kısımları doğrultusunda; fiyatların 'Uzun Dönem Artan Maliyetler' hesaplama yöntemi doğrultusunda belirlenmesi, bilgilerin yeterli olmaması durumunda AB üyesi ülkelerin uygulamalarının uygun olduğu ölçüde dikkate alınarak belirlenmesi ve/veya fiyatlara üst sınır konulmasının öngörüldüğü ancak, 'Uzun Dönem Artan Maliyetler' hesabı yapılarak fiyatların tespit edilmesi yöntemi hiç denemeden bazı AB üyesi ülkelerin uygulamalarının dikkate alındığı ve mevzuat ihlali yapıldığı iddia edilmiştir. Kuzey Kıbrıs Turkcell ayrıca, 'BU-LRIC' hesaplama yöntemi kullanan ülkelerin ortalamasını alarak kıyaslama yapılmasına ilişkin olarak, ilgili kıyaslama yönteminin, Komisyon'un 7 Mayıs 2009 tarihli "AB'de Sabit ve Mobil Şebekelerde Çağrı Sonlandırma Ücretlerinin Düzenlenmesi" konulu tavsiye kararı sonrasında AB'deki neredeyse tüm düzenleyici kurumlar tarafından, özellikle BTHK'nın kıyaslamasında dikkate alınmış ülkelere dikkate alındığını ve Kurumun mobil çağrı sonlandırma ücretlerinin kıyaslama yöntemi ile hesaplanmasında 'BU-LRIC' hesaplama yöntemini kullanmış AB ülkelerindeki ücretleri dikkate alarak dolaylı olarak 'BU-LRIC' yöntemini benimsemiş olduğuna işaret etmektedir. Söz konusu görüşte, Komisyon'un anılan tavsiyesinin yeni şebekelere yatırımların önünü keseceği sebebiyle iletişim sektöründe ve düzenleyici kurumlar tarafından fazlaca eleştirildiği, dünyanın diğer bölgelerine kıyasla AB bölgesinde iletişim teknolojilerine yeni yatırımlarda gözlemlenen düşüşler olduğu, tüketicilere sunulan iletişim hizmetleri ve deneyiminde pozitif bir gelişim olmadığı belirtilmektedir. Hollanda'nın yönetime itiraz ettiği ve Komisyon ile bu konuda

¹² Fully Allocated Cost

anlaşmazlığa düştüğü ve yöntemin uygulanması ile ilgili sonraki girişimlerin ise mahkemelerde engellendiğini belirtmiştir. Kuzey Kıbrıs Turkcell, farklı AB ülkelerinin, bildirmiş olduğu görüşlerde bahse konu hesaplama yöntemine ilişkin itirazlarını ve çekincelerini dile getirmiştir. Kuzey Kıbrıs Turkcell, yöntemi kullanmanın muhtemel yan etkileri – özellikle yeni şebeke yatırımları bakımından caydırıcılığı – Kuzey Kıbrıs'ta tüm sektörün ve sosyal toplumun zararına olacağını iddia etmiştir. Yukarıdaki iddialar ışığında Kuzey Kıbrıs Turkcell, Kurum tarafından kıyaslama yöntemi olarak, sadece artan maliyetleri içermeyen fakat bunun yanında spektrum ve kapsama gibi ortak ve bağımlı giderlerin makul bir oranını da kapsayan LRIC+ yönteminin benimsenmesine ve bu yöntemi kullanan ülkelerin kıyaslama dahilinde dikkate alınmasını istemiştir.

Soru 3'e ilişkin BTHK'nın değerlendirmeleri

“Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler” Tüzüğü'nün 12'nci maddesinin 6'ncı fıkrasının (Ç) bendinde “Kurum, Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda fiyatları tespit edebilmesi için haberleşme sağlayıcılardan gerekli tüm bilgi ve belgeleri talep edebilir. Haberleşme sağlayıcılar Kurum tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri kendilerine bildirim yapılmasından itibaren 15 (On beş) iş günü içerisinde Kuruma göndermek zorundadırlar. Kurum, haberleşme sağlayıcılardan gelen bilgilerin Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda fiyatları tespit edebilmesi için yeterli olmadığına kanaat getirmesi halinde; Avrupa Birliği üyesi ülkelerin uygulamalarını, uygun olduğu ölçüde dikkate alarak fiyatları belirleyebilir ve/veya fiyatlara üst sınır koyabilir. Taraflar arasında anlaşma bulunamaması halinde Kurumun belirlediği fiyatlara uyulması zorunludur.” ibaresi yer almaktadır. Buna göre, Kurumumuz Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabını da içerecek şekilde pazardaki haberleşme sağlayıcılardan gerekli verileri talep etmiş, fakat tüm haberleşme sağlayıcılardan bu konuda yeterli veri sağlanmaması sebebi ile yine tüzük doğrultusunda AB üye ülkeleri baz alan bir kıyaslama çalışması yapmıştır. Bu noktada AB üye ülkelerin kullandıkları yöntemler ayrıntılı bir biçimde analiz edilmiş ve aşağıdaki tablo karşımıza çıkmıştır:

Ülke	Sabit Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi	Mobil Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi
Avusturya	Pure BU LRIC ¹³	Pure BU-LRIC
Belçika	FDC/FAC	Pure BU-LRIC
Bulgaristan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Kıbrıs	Pure BU LRIC	Kıyaslama
Çek Cumhuriyeti	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Almanya	Kıyaslama (Pure BU LRIC)	Pure BU-LRIC
Danimarka	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Estonya	Kıyaslama (Pure BU LRIC)	Kıyaslama BU-LRIC
Yunanistan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İspanya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Finlandiya	FDC	Diğer (FDC/FAC)

¹³ Pure Bottom Up Long Run Incremental Cost: Salt Aşağıdan Yukarıya Uzun Dönem Artan Maliyetler

Ülke	Sabit Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi	Mobil Çağrı Sonlandırma Ücretleri Metodolojisi
Fransa	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Hırvatistan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Macaristan	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İrlanda	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İtalya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Litvanya	Pure BU LRIC	Kıyaslama BU-LRIC
Letonya	Kıyaslama (Pure BU LRIC)	Kıyaslama (BU-LRIC)
Lüksemburg	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Malta	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Hollanda	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Polonya	Mevcut Değil	Pure BU-LRIC
Portekiz	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Romanya	Pure BU LRIC	Kıyaslama BU-LRIC
İsveç	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Slovenya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
Slovakya	Pure BU LRIC	Pure BU-LRIC
İngiltere	LRIC	Pure BU-LRIC

Şema 2-3: AB ülkeleri tarafından sabit ve mobil sonlandırma ücretlerinin belirlenmesi için uygulanan metodoloji
[Kaynak: BEREC]

Bu tabloya göre, 28 AB üye ülkeden 22'sinin 2009/396/EC sayılı Komisyon Tavsiye Kararında belirtildiği gibi maliyete dayalı hesaplama yöntemine alternatif olarak Pure BU-LRIC yöntemi kullandığı görülmüştür. Bu kararın arkasında Avrupa Birliği'nin ses hizmetlerinin tüm üye ülkeler arasında harmonizasyonu ve AB ülkeleri arasında ses hizmetlerinin operatörler tarafından benzer toptan maliyetlerle sağlanması sağlama yönünde amacı bulunmaktadır. Bu stratejik amaç da dikkate alındığında, ses sonlandırma hizmetleri gibi temel telekomünikasyon hizmetlerinin sağlanmasında Pure BU-LRIC metodolojisi ile maliyetlerin hesaplanması yöntemini benimsenmiştir. Pure BU-LRIC metodolojisi sadece operatörlerin toptan ses hizmeti vermesi için gerekli ek kapasite maliyetlerini dikkate almakta, ülke ve operatör özelindeki maliyet faktörlerinin ses sonlandırma hizmetinin maliyetini etkilememesini sağlamaktadır. Bu yaklaşım ile hem üye ülkeler arasında benzer maliyetlerle ses hizmetlerinin sağlanması hem de operatörlerin benzer şartlar ve maliyetler altında temel hizmetleri vermesi hedeflenmektedir.

Ayrıca, AB bu yaklaşım ile operatörleri karlılık hedeflerine ulaşmada temel hizmetlerden ziyade, geliştirecekleri yenilikçi servis / hizmetler ve etkin perakende fiyat yönetim yollarını geliştirmeye yönlendirmektedir.

Kurumumuz da tüzük çerçevesinde baz aldığı AB üye ülkeleri arasındaki uygulamalarda bu yaklaşımın ülkemizde rekabetin etkin bir şekilde tesis edilmesi için en uygun metodoloji olduğunu değerlendirmiştir.

2.3. Referansların Seçimi

BEREC raporunda bulunan her bir ülke için hem sabit hem de mobil çağrı sonlandırma ücretleri konusunda birden fazla referansın kullanıldığı görülmektedir. Bu referansların her biri aşağıdaki alt bölümlerde detaylı bir şekilde incelenmektedir.

2.3.1. Sabit Sonlandırma Ücretleri için Belirlenen Referanslar

AB ülkeleri aşağıdaki yaklaşımlardan birine dayanarak çağrı sonlandırma ücretlerini belirler:

- ▶ Çoğu AB ülkesi tüm ara bağlantı katmanları için tek bir sabit sonlandırma ücreti kullanmaktadır.
- ▶ Çok az ülke, ara bağlantı seviyesine bağlı olarak farklı sonlandırma ücretleri uygulamaktadır (katman 1,2 ve 3 olmak üzere).

KKTC'de sabit ara bağlantı tek bir katmanda gerçekleşmektedir ve sadece iki tane ara bağlantı katmanı bulunmaktadır. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Kurum, birden fazla sabit sonlandırma ücretinin uygulandığı ülkelerde, ikinci ara bağlantı katmanının referans olarak alınmasını uygun bulmuştur.

Soru 4: KKTC sabit ses sonlandırma hizmeti için referans olarak tek oran kullanan ülkelerde tek oranların ve birden çok katman oranı kullanan ülkelerde 2. katman oranlarının kullanılmasını kabul ediyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Soru 4'e ilişkin görüşler

KKTC sabit ses sonlandırma hizmeti için referans olarak tek oran kullanan ülkelerde tek oranların ve birden çok katman oranı kullanan ülkelerde 2. katman oranlarının kullanılması hakkında Kuzey Kıbrıs Turkcell ve Rekabet Kurulu bir yorumda bulunmamıştır. Telsim ise katılmadığını bildirmiş, fakat görüşlerini destekleyen herhangi bir argüman sunmamıştır.

2.3.2. Mobil Sonlandırma Ücretleri için Belirlenen Referanslar

AB ülkeleri mobil çağrı sonlandırma ücretlerini geçtiğimiz son yıllarda kademeli olarak azaltmaktadır. Bu ülkelerin mobil sonlandırma ücretlerine uygulayacağı kademeli iniş¹⁴ yol haritası BEREC raporunda detaylandırılmıştır.

Bu hususta, BEREC raporunda detaylandırılmış tarihlerden hangilerinin referans olarak alınacağını belirlenmesi önem taşımaktadır. Kurum, 2019 yılı boyunca geçerli olan mobil çağrı sonlandırma ücretlerinin kullanılmasının uygun olacağını düşünmektedir¹⁵.

¹⁴ Glide Path

¹⁵ Sonlandırma ücretleri altı aylık olarak belirlenmektedir. Bu nedenle, 2019 sonlandırma ücretleri birinci ve ikinci yarıyılların ortalaması alınarak hesaplanmıştır. Kademeli iniş tarihleri 2019'dan önce biten ülkeler içinse uygulanmış en güncel ücretler referans olarak alınmıştır.

Soru 5: 2019 yılı mobil sonlandırma ücretlerinin referans olarak kullanılmasına katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Soru 5'e ilişkin görüşler

İlgili soruya, Rekabet Kurulu'ndan gelen görüşlerde 2019 yılı mobil sonlandırma ücretlerinin referans olarak kullanılmasının 36/2009 Rekabet Yasası tahtında herhangi bir sakıncası olmadığı belirtilmiştir. Telsim'den gelen görüşler de ise katılmadıkları belirtilmiş ve ücretlerin baz alınan BEREK raporu doğrultusunda azaltılması gerektiği iddia edilmiştir. Kuzey Kıbrıs Turkcell ise Lisans ve Ara bağlantı Sözleşmeleri ve Tüzük çerçevesinde ara bağlantı ücretlerinde değişikliğe gidilmemesi gerektiğini savunmuştur.

Soru 5'e ilişkin BTHK'nın değerlendirmeleri

"Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler" Tüzüğü'nün 12'nci maddesinin 6'ncı fıkrasının (Ç) bendinde "*Kurum, Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda fiyatları tespit edebilmesi için haberleşme sağlayıcılardan gerekli tüm bilgi ve belgeleri talep edebilir. Haberleşme sağlayıcılar Kurum tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri kendilerine bildirim yapılmasından itibaren 15 (On beş) iş günü içerisinde Kuruma göndermek zorundadırlar. Kurum, haberleşme sağlayıcılardan gelen bilgilerin Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda fiyatları tespit edebilmesi için yeterli olmadığına kanaat getirmesi halinde; Avrupa Birliği üyesi ülkelerin uygulamalarını, uygun olduğu ölçüde dikkate alarak fiyatları belirleyebilir ve/veya fiyatlara üst sınır koyabilir. Taraflar arasında anlaşma bulunamaması halinde Kurumun belirlediği fiyatlara uyulması zorunludur.*" ibaresi yer almaktadır. Tüzüğe paralel olarak, işbu raporun geçerli olacağı süre boyunca, var olan en güncel verilerin kullanılması Kurumumuz tarafından uygun bulunmuştur.

Telsim, BEREK raporu doğrultusunda ses arabağlantı ücretlerinin azaltılması gerektiğini belirtmiştir. BEREK raporunda tüm veriler € para birimi bazındadır. Bu çalışmada KKTC için arabağlantı ücretleri yerel para birimi TL ile hesaplanmıştır. Bundan dolayı yıllar bazında €-TL paritesindeki değişiklikler arabağlantı ücretini ayrıca etkilemektedir. Her ne kadar önceki pazar analizine göre önerilen ücretler TL bazında artmış görünse de € para birimi ile karşılaştırma yapıldığında ücretlerde bir artış olmadığı, aksine azaldığı görülmektedir.

3. Kıyaslama Çalışması

Bu bölüm, AB ülkelerinin hem sabit hem de mobil sonlandırma ücretleri için kıyaslama uygulamasının sonuçlarını içermektedir.

3.1. AB Sabit Sonlandırma Ücretleri Kıyaslaması

Aşağıdaki tablo, daha önce açıklanan metodolojiye dayanarak seçilen AB ülkelerinin sabit sonlandırma ücretlerini göstermektedir.

Ülke	Sabit Sonlandırma Ücretleri	Para Birimi (1/100)	Sabit Sonlandırma Ücretleri (kuruş/dakika)
Avusturya	0,11	Euro	0,70
Bulgaristan	0,15	Bulgar levası	0,49
Çek Cumhuriyeti	3,30	Çek Korunası	0,82
Danimarka	0,39	Danimarka Kronu	0,33
Fransa	0,08	Euro	0,51
Hırvatistan	0,66	Hırvatistan Kunası	0,57
Hollanda	0,14	Euro	0,89
İngiltere	0,03	İngiliz Sterlini	0,21
İrlanda	0,07	Euro	0,45
İspanya	0,08	Euro	0,51
İsveç	1,07	İsveç Kronu	0,65
İtalya	0,04	Euro	0,25
Kıbrıs	0,07	Euro	0,45
Litvanya	0,13	Euro	0,83
Lüksemburg	0,14	Euro	0,89
Macaristan	26,01	Macar Forinti	0,51
Malta	0,04	Euro	0,25
Portekiz	0,06	Euro	0,38
Romanya	0,65	Rumen Leyi	0,87
Slovakya	0,12	Euro	0,76
Slovenya	0,09	Euro	0,57
Yunanistan	0,05	Euro	0,32
Ortalama			0,56

Şema 3-1: AB ülkelerinde uygulanan sabit sonlandırma ücretleri [Kaynak: BEREC, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası]

3.2. AB Mobil Sonlandırma Ücretleri Kıyaslaması

Aşağıdaki tablo, daha önce açıklanan metodolojiye dayanarak seçilen AB ülkelerinin mobil sonlandırma ücretlerini göstermektedir.

Ülke	Mobil Sonlandırma Ücretleri	Para Birimi (1/100)	Mobil Sonlandırma Ücretleri (kuruş/dakika)
Almanya	0,95	Euro	6,05
Avusturya	0,80	Euro	5,09
Belçika	0,99	Euro	6,30
Bulgaristan	1,40	Bulgar levası	4,58
Çek Cumhuriyeti	24,80	Çek Korunası	6,17
Danimarka	4,47	Danimarka Kronu	3,82
Fransa	0,74	Euro	4,71
Hırvatistan	4,70	Hırvatistan Kunası	4,03
Hollanda	0,58	Euro	3,69
İngiltere	0,49	İngiliz Sterlini	3,48
İrlanda	0,79	Euro	5,03
İspanya	0,67	Euro	4,27
İsveç	5,84	İsveç Kronu	3,55
İtalya	0,95	Euro	6,05
Lüksemburg	0,89	Euro	5,67
Macaristan	174,08	Macar Forinti	3,41
Malta	0,40	Euro	2,55
Polonya	4,29	Polonya Zlotisi	6,40
Portekiz	0,42	Euro	2,67
Slovakya	1,23	Euro	7,83
Slovenya	1,14	Euro	7,26
Yunanistan	0,95	Euro	6,05
Ortalama			4,94

Şema 3-2: AB ülkelerinde uygulanan mobil sonlandırma ücretleri [Kaynak: BEREC, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası]

EK 1: Kamuoyu Görüşü Soruları

Soru 1: AB ülkelerinin çağrı sonlandırma ücretlerini elde etmede kullanılan veri kaynağına katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Soru 2: Döviz kurlarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan alınmış olmasına katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Soru 3: Tüzüğe paralel olarak, sadece LRIC metodolojisini kullanan AB üye ülkelerinin dikkate alınmasına katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Soru 4: KKTC sabit ses sonlandırma hizmeti için referans olarak tek oran kullanan ülkelerde tek oranların ve birden çok katman oranı kullanan ülkelerde 2. katman oranlarının kullanılmasını kabul ediyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Soru 5: 2019 yılı mobil sonlandırma ücretlerinin referans olarak kullanılmasına katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.